

## ANAQUEL

**Napoleon A. Chagnon**  
**Yanomamó. La última gran tribu**  
Alba, Barcelona, 2006

Este estudio etnográfico levantó una tremenda polémica sobre hasta qué punto la categoría de «ser humano» sigue sujeta a prejuicios y cuán delgada es la línea entre «primitivismo» y «civilización». Fruto de un trabajo de campo que empezó en 1964 y aún continúa, esta es la última edición del libro.



**Antoni Corominas**  
**El rept de la integració**  
Bromera, Alzira, 2006

Premi d'Assaig Mancomunitat de la Ribera Alta, A. Corominas analitza la immigració des del punt de la psicologia i la psiquiatria: els trastorns o les alteracions de la personalitat podrien caracteritzar també determinades maneres de fer de grups socials o països, especialment quan topen amb altres cultures.



**Fernando Pessoa**  
**El regreso de los dioses**  
El Acanitlado, Barcelona, 2006

La reconstrucció, a partir de materiales dispersos, de un libro proyectado por Pessoa desde 1917, pero que no llegó nunca a publicar. El neopaganismo, el sensacionismo, el sebastianismo son algunos de los principales puntos de referencia de esta volumen, traducido y editado por Ángel Crespo.



**Antoine de Rivarol**  
**Pensamientos y rivarolianas**  
Periférica, Cáceres, 2006

«El talento está sujeto a los vapores del orgullo y a las borrascas de la envidia» o «La grandeza de un hombre es como su reputación: vive y respira en los labios de otros», son sólo dos de los aforismos de Antoine de Rivarol (1753-1801), pensador singular del s. XVIII y un clásico poco conocido de las letras francesas.



La nova novel·la de l'escriptor xatívi Toni Cucarella

# El naufrag que mai no va tocar terra



**Toni Cucarella**  
**Heretars la terra**  
Tres i Quatre, València, 2006

De vegades la lectura de la novel·la d'un escriptor posterior a una altra del mateix autor brillant i colpidora sol estar condicionada per la primera. És lògic, certament, el lector ha trobat un marc de referència exigent i s'ha creat una expectativa que espera que s'acomplisca en l'obra següent. Aquest pot ser el cas d'*Heretars la terra*, de l'escriptor xatívi Toni Cucarella, publicada dos anys després d'una de les novel·les més importants de la narrativa catalana dels últims anys, sens dubte, com és *Quina lenta agonía dels ametlers perduts*. Cal constatar-ho, doncs, primer que res, i provar que la seua influència no pertorbe una lectura serena i, si és possible, plaentera del treball posterior. Tot i això, és convenient aclarir d'antuvi algunes qüestions relacionades amb aquest aspecte que m'han semblat necessàries, al meu entendre. Les dos novel·les estan contades en primera persona per un narrador directament implicat en

Pere Calonge

En comptes de produir literatura de qualitat, fabricar llibres. Publicar és, en ell mateix, l'objectiu; com més, millor; com més aviat, millor. Un objectiu que semblen compartir algunes editorials amb aquells que escriuen —expressat així, de manera genèrica, per abraçar nivells d'exigència i de qualitat absolutament dispers. L'estructura, de fet, està establerta: un premi literari en cada poble, un jurat que —a auspicis dels organitzadors— no podrà declarar-lo desert, i col·leccions senceres dedicades a aquestes produccions de qualitat ínfima, en el millor dels casos. Ningú que escriga, doncs, i siga el que siga allò que escriu, ha de quedar sense llibre, sense el seu llibre. En té dret: perquè a falta d'altres de més urgents, publicar ha esdevingut entre nosaltres un dret. Fins i tot —per una simple qüestió de probabilitat estadística— amb moltes opcions de lluir-hi un premi. Al remat, la normalitat deu ser això, si ho hem assumit com a costum.

Entre els darrers exemples, aquests dos reculls de contes guardonats amb sengles premis

allò que conta, en el primer cas es tracta d'una biografia familiar, en el segon, el narrador descriu la biografia del personatge protagonista, Cento Morell, enervat, com ens fa saber, per un desig de revenja: al final de la història sabem del seu lligam de parentesc amb el protagonista.

Ara bé, el to narratiu és substancialment diferent; en el primer cas el narrador es dilueix en la història i ens mostra els personatges amb una impressió de credibilitat que fa feredat, sembla que la prosa forme part de la tendresa, de l'humor i de la tragèdia que experimenten els seus personatges; tot plegat formen un ens harmònic que colpeix per la riquesa fabuladora, per la concisió expressiva, per la capacitat empàtica que transmet, com la gran literatura. En el segon, és a dir, en *Heretars la terra*, el perfil del narrador d'*'ímpetu irat'* no atorga a la narració dels fets la credibilitat (fabuladora) necessària per a mantindre l'interès al llarg de tota la història, si més no diríem que la tensió es perd en determinats moments, malgrat la correcció de l'estil i un domini de la narració acceptable.

El narrador *'indignat'* que reconstrueix els fets biogràfics de Cento Morell és un personatge un pèl esquemàtic, previsible per al lector, que sembla haver-se deixat influir en excés per la intenció ideològica de l'autor: aquesta sobreintenció, per dir-ho així, s'ha imposat sobre la capacitat de vida autònoma del personatge o, si de cas, li ha restat els necessaris registres psicològics per a enriquir la fabulació dels fets amb la impressió de credibilitat adient. S'entén que és un narrador indignat perquè ha patit l'afrenta més gran: ser el nét bastard d'un

prohom ric del poble de qui coneix les seues misèries. S'entén també, possiblement amb escreix i gràcies a un procediment d'acumulació (reiteració) més que de sedimentació narrativa, la seua denúncia de l'especulació urbanística que ha portat a la pèrdua dels espais tradicionals de Xàtiva (el protagonista perd el tros de terra que simbolitza la permanència de les arrels i la tradició per culpa del negoci immobiliari) i ha afavorit els *'pelotazos'* d'una nova nissaga de nous (i sovint coents) rics. Una nova nissaga sorgida de la confluència de la política, la construcció i la corrupció, un apunt d'una actualitat aclaparadora, això és ben cert.

Tanmateix, més enllà de les consignes polítiques de les quals fa ús el narrador i que es pretenen contundents i indignades, del seu patriotisme, de la seua visió històrica i política de Xàtiva i del País Valencià, de les denúncies polítiques, de les proclames contra la depredació urbanística, etcètera, no hi trobem veritablement, des del meu punt de vista, un perfil psicològic suficientment ric com per a fer-nos somiar com a lectors i, per tant, atorgar-li credibilitat fabuladora a la història que ens conta. L'afectada intenció de denúncia desequilibra la configuració narrativa de la història.

## III L'afectada intenció de denúncia desequilibra la configuració narrativa de la història

Els contes de A. Garcia i J.-L. Rico

# L'estructura d'una anomalia



**Albert Garcia Pascual**  
**Contes inversos: Conversos i diversos**  
VI Premi de Narrativa Breu Josep Pascual Tirado  
Brosquil, València, 2006

literaris. D'una banda, els *Contes inversos...* s'ho juguen tot a la basa de la sorpresa final o a la de la paròdia. Tot i això suposa una



**Josep-Lluís Rico i Verdú**  
**Si encara estiguera Marilyn Monroe**  
Premi de Narrativa Francesc Bru, Vila de Canals 2005  
Brosquil, València, 2006

aposta molt arriscada, perquè si l'únic element en joc no funciona, el conte sencer es dilueix en el no-res, i deixa de tenir cap inte-

I la veritat és que la història, protagonitzada per Cento Morell, Cento el Naufrag, natural de Xàtiva, de caràcter meninfot, devot del seu trosset de terra, que se'n va anar els anys trenta a segar l'arròs al Delta de l'Ebre per a preparar-li la dot a la filla i poder casar-la, que per por a ser inculpat en la mort d'un alcalde i del seu capatàs a Lleida va haver de fugir en un vaixell italià cap a Amèrica i va arribar (el desembarcaren) a Cuba. Que es va embolicar afectivament amb la monja d'un convent, de qui va tindre un fill, que se'n va anar a buscar feina a un poble i el van contractar per a vetllar un mort que en realitat era un catàleptic del Cabanyal, de València, al qual va conèixer i de qui es va fer amic i va rebre la fortuna; que va tornar a Xàtiva i va fundar el Casino Morell i una nissaga familiar de gran arrel local, que va veure, en definitiva, com es va truncar el seu somni del tros de terra a causa de l'urbanisme especulador; aquesta història, dic, conté elements per a escenificar una paròdia de primer ordre del nostre entorn.

El problema rau en que la càrrega ideològica del narrador és massa evident per al lector, reductiva i previsible, podríem dir: el resultat és una mica forçat i presenta una història possiblement correcta i que pretén ser caústica i mordaç, en aparença, però fallida per la limitació de recursos i possibilitats expressives. Dit això, aquest presumpte esvaró, en la meua opinió, no li resta mèrit al grandíssim talent com a narrador de Toni Cucarella. I no únicament per *Quina lenta agonía*..., sinó pel conjunt d'una obra narrativa que des dels anys huitanta el situen com un dels grans escriptors actuals en llengua catalana, no cal dir-ho.

res per a esdevenir banal. Uns textos que recorren en massa ocasions a esquemes previsible, que calquen idees que devien ser enginyoses la primera vegada que es van escriure, però que a hores d'ara no poden sorprendre ja ningú. I que manegen sovint un material molt sensible com és la paròdia, amb una frontera molt feble entre l'humor d'una ben construïda i la sensació de futilitat d'aquella que ha quedat en intent poc reeixit. Però si el sentiment predominant en llegir els *Contes inversos...* és d'indiferència, en el cas dels recollits a *Si encara estiguera Marilyn Monroe* és el de fatiga. La d'un recull que recorre tots els tèmics més previsible —per rebregats— del gènere de terror i del fantàstic a l'estil de Poe o de Lovecraft, adobats amb un cert romanticisme caduc d'escriptor maleit. Uns contes que no només no aporten res de nou a un gènere més que codificat, sinó que, bastits sobre una prosa feixuga i lenta, que aclapara amb una càrrega de pseudoerudició totalment injustificada des del punt de vista narratiu, esdevenen soporífers i indigestos.